OPVELP: AAN DE BRON VAN DE VELPE

HERKOMST PLAATSNAAM

De naam Opvelp wordt voor het eerst vermeld in 1270. Belangrijkste element is Velp, de beek waarnaar de naam verwijst: **felwa = wilg of wilgenbeek.** Het prefix 'op' als stroomopwaarts staat tegenover 'neer' als stroomafwaarts.

GESCHIEDENIS

De deelgemeente Opvelp dankt haar naam aan de Velpe, die er ontspringt en naar de Demer vloeit. Aan de Weg tussen Weiden ontdekte men bij recente opgravingen dat het gebied reeds bewoond werd vanaf de Romeinse periode tot de 13de eeuw. Er was o.m. een kralenmaakster actief die mooie juwelen uit de Merovingische tijd maakte.

Opvelp was vroeger een aparte heerlijkheid waarvan de ridders van de adellijke familie van Velpen alias Everaerts de plak zwaaiden. Een kilometer stroomafwaarts bevond zich de heerlijkheid Molensteen, waar een oude watermolen naast de Velpe gebouwd werd.

Rond 1225 werd de abdij van Maagdendaal in Oplinter een belangrijke speler in Opvelp. Zij bezat het tiendenrecht van Opvelp en was verantwoordelijk voor de kerk. Van deze abdij vinden we het logo terug op tal van grenspalen. Later verwierf Jean II de Glimes Opvelp en Molenstede, wat overeen komt met de huidige gemeente Opvelp. In 1688 kwam de familie Crabeels op het kasteeldomein met wijngaard en grote vijvers wonen. Het hele domein werd bij de Brabantse Omwenteling in 1789 in brand gestoken. De ruïne staat bekend als de Verbranden Toren. Van de Sint-Lambertuskerk gaan de oudste restanten terug tot 1230. De kerk is sinds 1977 gewijd aan Sint-Antonius-Abt.

Opvelp heeft net als Bierbeek zeer vruchtbare landbouwgronden. Er staan enkele imposante vierkanthoeven, zoals het Jezuïetenhof en het Berkenhof. Ten noorden, op de grens met Bierbeek en Neervelp, ligt de Blauwschuurhoeve prachtig in het open landschap.

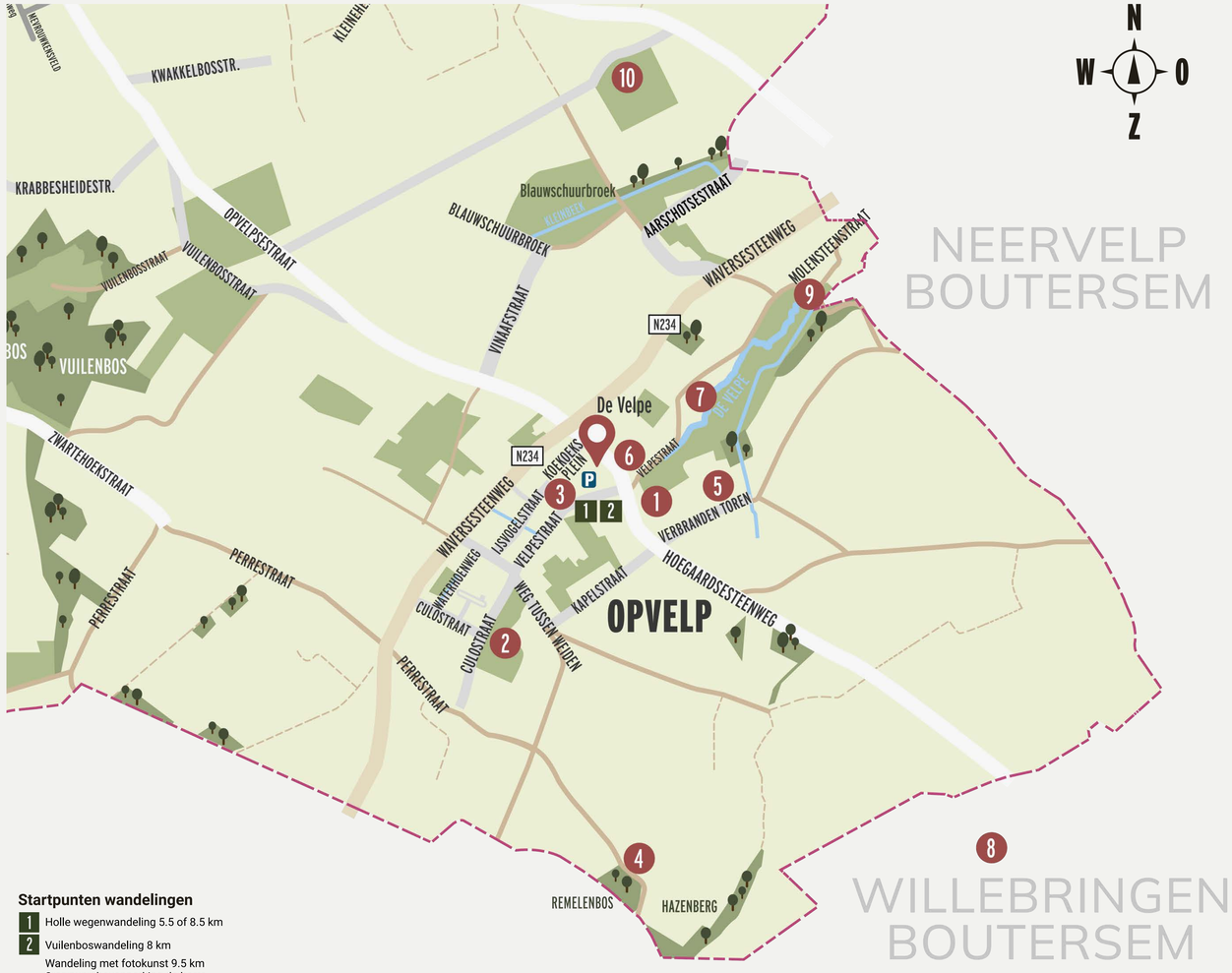

Startpunten wandelingen

1 Holle wegenwandeling 5.5 of 8.5 km

2 Vuilenboswandeling 8 km

Wandeling met fotokunst 9.5 km
Startpunt: bovenparking de borre

Meer info over wandelingen in de buurt

Meer over de bezienswaardigheden
Other languages

WEETJES

- Tal van families en toponiemen in Opvelp hebben Franse namen. Volgens de overlevering zou zich in de 13e eeuw een rondzwervende bevolkingsgroep uit het prinsbisdom Luik in Opvelp gevestigd hebben.
- Aan het kasteel van Kwabeek (nu het gemeentehuis van Boutersem) stond vroeger een gerechtspaal met het wapenschild van de familie Crabeels, heren van Opvelp. Die is ondertussen verdwenen. Recent vond men in Opvelp een nog oudere steen met het wapen van de ridders van Velpen.
- In het gehucht Molensteen bevond zich ook de oude watermolen, tevens de bovenste molen op de Velpe. De molen werd voor het eerst vermeld in 1563. Vandaag blijven alleen een waterval van 3,23 meter en een oude hoeve als restanten over. In de hoeve woonde René Huens, die al tijdens de Eerste Wereldoorlog actief was als Belgisch gevechtspiloot.
- Vele grote vierkanthoeven hingen af van kloosterorden of universitaire colleges, zoals het Jezuïetenhof (1761) of het Berkenhof (gebouwd door het Van Dalecollege in 1775). De imposante Blauwschuurhoeve, gebouwd vanaf 1760, hing net zoals het naburige Tienmeel en Katspoel (in Bierbeek), af van de abdij van Villers-la-Ville.
- Aan de gemeentegrens met Honsem staat het gietijzeren 'moordenaarskruis'. Dit is overwoekerd door een meer dan 200 jaar oude meidoorn. Op deze plaats werden misdadigers overgedragen op de grens tussen het hertogdom Brabant en de enclave Hoegaarden, behorende tot het prinsbisdom Luik.
- Tal van akkers in Opvelp en het naburige Honsem maakten tijdens de Tweede Wereldoorlog deel uit van een uitbreiding van het oorlogsvliegveld van Bevekom. In Honsem staat een replica van een vooroorlogs Belgisch vliegtuig.

1 Sint-Antonius-Abtkerk

2 Berkenhof

3 Jezuïetenhof

4 Hazenberg

5 Verbranden Toren

6 Dorpswoning

7 De Velpe

8 Oorlogsvliegveld

9 Molensteen

10 Hoeve Blauwschuur

Fotografie: Pol Vanden Bempt - 2023
V.U.: Cil Cuypers, schepen van toerisme, Speelplenstraat 10, 3360 Bierbeek

Bierbeek